SAVP-332

Administracijai,
p. D. Cetvarienei - žiniai
2017-07-04

BIRŠTONO SAVIVALDYBĖ
GAUTA
2017 m. 07 mėn. 03 d.
Nr. SR-1087

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJA

Kodas 124111348, T. Vrublevskio g. 6, LT- 01143 Vilnius, tel. (8 5) 261 6063, faksas (8 5) 261 5366,
el. p. bendras@lsa.lt, atsisk. sąsk. LT287044060001377867 AB SEB bankas, banko kodas 70440

p. A. Slavinskienei, p. V. Klebauskienei,
p. E. Gineviciienei,
Žiniai
2017-07-04

Siuntėjas Aleksandras Tiaškevičius
Patarėjas teisės klausimais

Gavėjas Akmenės rajono savivaldybė, Alytaus miesto savivaldybė, Alytaus rajono savivaldybė, Anykščių rajono savivaldybė, Birštono savivaldybė, Biržų rajono savivaldybė, Druskininkų savivaldybė, Elektrėnų savivaldybė, Ignalinos rajono savivaldybė, Jonavos rajono savivaldybė, Joniškio rajono savivaldybė, Jurbarko rajono savivaldybė, Kaišiadorių rajono savivaldybė, Kalvarijos savivaldybė, Kauno miesto savivaldybė, Kauno rajono savivaldybė, Kazlų Rūdos savivaldybė, Kėdainių rajono savivaldybė, Kelmės rajono savivaldybė, Klaipėdos miesto savivaldybė, Klaipėdos rajono savivaldybė, Kretingos rajono savivaldybė, Kupiškio rajono savivaldybė, Lazdijų rajono savivaldybė, Marijampolės savivaldybė, Mažeikių rajono savivaldybė, Molėtų rajono savivaldybė, Neringos savivaldybė, Pagėgių savivaldybė, Pakruojo rajono savivaldybė, Palangos miesto savivaldybė, Panevėžio miesto savivaldybė, Panevėžio rajono savivaldybė, Pasvalio rajono savivaldybė, Plungės rajono savivaldybė, Prienų rajono savivaldybė, Radviliškio rajono savivaldybė, Raseinių rajono savivaldybė, Rietavo savivaldybė, Rokiškio rajono savivaldybė, Skuodo rajono savivaldybė, Šakių rajono savivaldybė, Šalčininkų rajono savivaldybė, Šiaulių miesto savivaldybė, Šiaulių rajono savivaldybė, Šilalės rajono savivaldybė, Šilutės rajono savivaldybė, Širvintų rajono savivaldybė, Švenčionių rajono savivaldybė, Tauragės rajono savivaldybė, Telšių rajono savivaldybė, Trakų rajono savivaldybė, Ukmergės rajono savivaldybė, Utenos rajono savivaldybė, Varėnos rajono savivaldybė, Vilkaviškio rajono savivaldybė, Vilniaus miesto savivaldybė, Vilniaus rajono savivaldybė, Visagino savivaldybė, Zarasų rajono savivaldybė

UŽDUOTIS (PAVEDIMAS) Nr. SAVP-332

Data, numeris 2017-07-03, SAVP-332

Terminas 2017-07-10

Užduoties (pavedimo) tekstas:
Siunčiame Jums žiniai Specialiųjų tyrimų tarnybos raštą dėl dovanos ir kyšio sampratos.

Žymos Originalas siunčiamas nebus

6.17

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJA
GAUTA
2017-07-03
Nr. 109-7

p. D. Traškevičiui -
2017-07-03

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBA

Lietuvos Respublikos
sveikatos apsaugos ministerijai
El.p. ministerija@sam.lt

2017-06- Nr.

Lietuvos savivaldybių asociacijai
El.p. bendras@lsa.lt

Lietuvos gydytojų sąjungai
info@lgs.lt

DĖL DOVANOS IR KYŠIO SAMPRATOS

Susipažinę su Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos informaciniu pranešimu „Dovana ar kyšis“, ir atsižvelgdami į tai, kad:

- minėtame pranešime yra netikslumas apie tai, kad baudžiamajai atsakomybei už kyšininkavimą kilti yra privalomas didelės žalos požymis;
- tarptautiniai ir nacionaliniai sociologiniai tyrimai[1] rodo, jog kyšininkavimas sveikatos priežiūros įstaigose yra pakankamai gausus (kyšininkavimo lygis vienas didžiausių Europos Sąjungoje, Lietuvą lenkia tik Rumunija), pvz., Lietuvos korupcijos žemėlapio 2016 tyrime nurodoma, kad apie 24 procentai respondentų davė kyšį arba jie jautė, kad buvo provokuojama duoti kyšį.

Manome, kad asmens sveikatos priežiūros įstaigų gydytojams turėtų būti plačiau paaiškinta apie kyšio ir dovanos skirtumus, t. y.:

1. Kyšis yra duodamas už teisėtą ar neteisėtą veikimą, o dovana pagal tarptautinį protokolą ar tradicijas.

Šiuo atveju aktualios teisės normos ir jų aiškinimas:

1.1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) XXXIII skyrius reglamentuoja nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams. Šio skyriaus 230 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad šiame skyriuje nurodytas kyšis yra bet kokios turtinės ar kitokios asmeninės naudos sau ar kitam asmeniui (materialios ar nematerialios, turinčios ekonominę vertę rinkoje ar tokios vertės neturinčios) forma išreikštas neteisėtas ar nepagrįstas atlygis už pageidaujamą valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens teisėtą ar neteisėtą veikimą arba neveikimą vykdant įgaliojimus. Kyšininkavimo, prekybos poveikiu ir papirkimo subjektas yra specialusis – valstybės tarnautojas ar jam prilygintas asmuo. Tokie asmenys apibrėžti BK 230 straipsnio 1 – 3 dalyse. Sveikatos priežiūros įstaigose dirbantys gydytojai pagal BK 230 straipsnio 3 dalį laikytini asmenimis prilygintais valstybės tarnautojams.

Svarbu pažymėti, kad valstybės tarnautojas ar jam prilygintas asmuo atsako pagal BK už pažadą ar susitarimą priimti kyšį arba reikalavimą ar provokavimą duoti kyšį, arba kyšio priėmimą

[1] Prieiga per internetą: http://www.stt.lt/lt/menu/tyrimai-ir-analizes/

Biudžetinė įstaiga
A. Jakšto g. 6, LT-01105 Vilnius
Tel. (8 706) 63 335
Faks. (8 706) 63 307
El. p. dokumentai@stt.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre
Kodas 188659948

tiek už konkretų veikimą ar neveikimą vykdant įgaliojimus, tiek ir už išimtinę padėtį ar palankumą. Taigi ši nusikalstama veika laikoma baigta nuo bet kurios iš alternatyvių veikų padarymo momento. Baudžiamajai atsakomybei už kyšininkavimą kilti nėra privalomas didelės žalos požymis.

Pateikiame kyšio davimo gydytojui iliustruojančių pavyzdžių:

1) A. Š., būdamas valstybės tarnautojui prilygintas asmuo, dirbdamas Viešosios įstaigos centro gydytoju – vaikų chirurgu, echoskopuotoju ir teikdamas viešąsias sveikatos priežiūros paslaugas, VšĮ patalpose, savo darbo kabinete, iš F. A. savo naudai tiesiogiai priėmė mažesnės negu 1 MGL vertės – 20,00 Lt (5,79 Eur) kyšį už teisėtą veikimą vykdant įgaliojimus, tai yra už tai, kad jis naudodamas echoskopą F. A. atliktų vaistų injekciją į riešo sąnarį[2];

2) E. B. tiesiogiai susitarė su UAB „V. P." Vilniaus regiono vadybininke, kad jis, E. B. pacientams rekomenduos įsigyti UAB „V. P." atstovės, platinamus medicinos prietaisus „Versan Fluid" ir „Versan Fluid Uno", o vėliau šiuos medicinos prietaisus suleis pacientams į sąnarius, ir už šį jo teisėtą veikimą vykdant savo įgaliojimus iš J. M. gaus ir savo naudai priims kyšį, tai yra 80,00 Lt (23, 18 Eur) už vieną pacientams rekomenduotą ir suleistą medicinos prietaisą „Versan Fluid" ir 355,00 Lt (102, 89 EUR) už vieną pacientams rekomenduotą ir suleistą medicinos prietaisą „Versan Fluid Uno", po to E. B., tęsdamas savo nusikalstamą veiką ir susitarimą su , šios gydymo įstaigos pacientams rekomendavo įsigyti 12 vienetų medicinos prietaisų „Versan Fluid", kurio vieno vieneto vertė 150,00 Lt (43,44 EUR), o bendra vertė – 1 800, 00 Lt (521, 28 Eur), ir 20 vienetų medicinos prietaisų „Versan Fluid Uno", kurio vieno vieneto vertė 605,00 Lt (175,22 Eur), o bendra vertė – 12 100 Lt (3 504, 4 Eur), šiuos medicinos prietaisus suleido pacientams į sąnarius ir už šį jo teisėtą veikimą vykdant savo įgaliojimus iš juridinio asmens - UAB „V. P." tiesiogiai savo naudai priėmė 8 060 Lt (2 334,34 Eur) kyšį[3].

1.2. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.470 straipsnio 5 dalyje numatyta norma draudžianti priimti dovanas politikams, valstybės ir savivaldybių pareigūnams ir kitokiems valstybės tarnautojams (jais laikytini ir gydytojai) ir jų artimiesiems giminaičiams, kai tai susiję su politiko, pareigūno ar valstybės tarnautojo (įskaitant gydytojo) tarnybine padėtimi ar tarnybinėmis pareigomis.

1.3. Pagal Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymo 14 straipsnio 1 dalį (toliau – Viešųjų ir privačių interesų įstatymas) valstybės tarnyboje dirbantiems asmenims (jais laikomi ir gydytojai) draudžiama priimti dovanų ar paslaugų arba jas teikti, jeigu tai gali sukelti šio įstatyme numatytą interesų konfliktą.

1.4. CK 6.465 straipsnis nustato, kad dovanojimo sutartimi viena šalis (dovanotojas) neatlygintinai perduoda turtą ar turtinę teisę (reikalavimą) kitai šaliai (apdovanotajam) nuosavybės teise arba atleidžia apdovanotąjį nuo turtinės pareigos dovanotojui ar trečiajam asmeniui. Dovanojimas – tai sandoris, kurio pagrindinė ypatybė yra neatlygintinumas, t. y. nesitikėjimas gauti atgal kokią nors naudą ar nuolankumą. Jei neatlygintinai perduodant turtą, turtinę teisę ar kitą naudą daroma prielaida, kad apdovanotasis turi kažką už tai (ne)daryti, (ne)atlikti, arba tai daroma už jau atliktus tam tikrus veiksmus, tai yra ne dovanojimas, o neteisėta veika (papirkimas ir kyšininkavimas).

Svarbu pažymėti, kad draudimas priimti (teikti) dovanas netaikomas asmenims, gavusiems dovanų ar paslaugų pagal tarptautinį protokolą ar tradicijas, kai dovanos įprastai yra susijusios su asmens, dirbančio valstybės tarnyboje, pareigomis, taip pat reprezentacijai skirtoms dovanoms (valstybės, įstaigos ir kitokia simbolika, kalendoriai, knygos ir kitokie informacinio pobūdžio spaudiniai), kurių vertė neviršija 30 eurų. Dovanos, kurių vertė viršija 30 Eur sumą, laikomos valstybės ar savivaldybės nuosavybe (Viešųjų ir privačių interesų įstatymo 14 straipsnio 2–3 dalys). Apie jas reikia deklaruoti nustatyta tvarka.

2. Tikra dovana niekada negali būti laikoma kyšiu, o kyšis – dovana.

---

[2] Prieiga per internetą: http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=78924c37-bac9-4e24-b2c1-76bbed53de47

[3] Prieiga per internetą: http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=f88c7387-281d-480b-9829-e24d9f477fdd

Viešajame sektoriuje dirbantys asmenys neturėtų priimti (teikti) (tie patys asmenys vienose situacijose gali veikti kaip teikėjai, kitose – kaip gavėjai) turto ar tam tikros naudos, kuri būtų duodama ne pagal tradicijas ir protokolą arba esant situacijoms, kai dėl tokio davimo aplinkybių – vietos, laiko, formos ir pan. – visuomenė galėtų suprasti nevienareikšmiškai bei vertinti prieštaringai (t. y. sukeltų interesų konflikto minėtųjų asmenų veikloje regimybę). Turtas, turtinės teisės ar tam tikros naudos, tiesiogiai ar netiesiogiai priimamos iš asmenų (teikiamos asmenims), su kurių interesais susijusį klausimą išsprendė, sprendžia ar galėtų spręsti ateityje valstybės tarnyboje dirbantis asmuo, vos tik apdovanojimo faktas taps viešai žinoma aplinkybe, neabejotinai ir visiškai pagrįstai visuomenėje bus suprastos kaip paprasčiausias būdas paveikti pastarojo tarnybinius sprendimus taip, kad jie būtų palankūs dovanotojui (ar jo artimiems asmenims). Šiuo atveju apdovanotasis asmuo neišvengiamai veiks interesų konflikto situacijoje, todėl ir jo priimami sprendimai negalės būti objektyvūs bei nešališki, kaip to reikalauja viešasis visuomenės interesas. Viešajame sektoriuje dirbantis asmuo, kuris asmeniškai ar per tarpininkus priėmė leidžiamo dydžio dovaną iš fizinio ar juridinio asmens ir dėl to gali kilti viešųjų ir privačių interesų konfliktas, vienus metus negali dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus ar atlikti kitų tarnybinių pareigų dėl šio asmens (Įstatymo 14 straipsnio 4 dalis).

Rekomendacijos, kaip elgtis situacijose, kai yra siūloma dovana ar kyšis, pavyzdžiai bei informacija, ką daryti su tokiomis dovanomis, kurių negalima priimti, pateikti Antikorupcinės aplinkos viešajame sektoriuje kūrimo ir įgyvendinimo vadovo[4] 4 skyriaus „Korupcinio pobūdžio teisės pažeidimai, jų rūšys, sampratos ir praktiniai pavyzdžiai“ 4.9. skirsnyje „Netinkamos dovanos“.

Dovanomis niekada neturėtų būti naudojamasi siekiant ką nors netinkamai paveikti (reikia vengti situacijų, kai dovanos gali būti suprantamos kaip netinkama įtaka), nes tikra dovana negali turėti įtakos gebėjimui priimti nešališkus ir objektyvius sprendimus. Priešingu atveju tai nebūtų dovana, o kyšis.

3. Apie dovanas reikia deklaruoti, o apie siūlomą kyšį – pranešti ikiteisminio tyrimo įstaigai.

3.1. Gautos dovanos turi būti deklaruojamos privačių interesų deklaracijoje (forma paskelbta Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos interneto svetainėje www.vtek.lt):

- per paskutinius 12 kalendorinių mėnesių gautos dovanos (išskyrus artimų asmenų dovanas), jeigu dovanų vertė didesnė negu 150 eurų (Įstatymo 6 str. 1 d. 5 p.);
- iš artimų asmenų gautos dovanos, jei jų vertė didesnė negu 3 000 eurų (deklaruotinas kaip vienašalis sandoris, Įstatymo 6 str. 1 d. 6 p.).

Deklaruoti dovanas bus lengviau prieš tai susipažinus su Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2012 m. liepos 5 d. sprendimu Nr. KS-84 patvirtintomis Privačių interesų deklaracijų pildymo, tikslinimo ir pateikimo taisyklėmis.

3.2. Apie gautas pajamas dovanojimo būdu, taip pat turi būti deklaruojama pajamų deklaracijoje, kuri pateikiama valstybinei mokesčių inspekcijai[5]:

- iš sutuoktinių, vaikų (įvaikių), tėvų (įtėvių), brolių, seserų, senelių ir vaikaičių dovanojimo pinigais būdu gautas pajamas, kurių suma per mokestinį laikotarpį didesnė kaip 2500 eurų;
- iš kitų asmenų (ne iš sutuoktinių, vaikų (įvaikių), tėvų (įtėvių) brolių, seserų, senelių ir vaikaičių) gautas pajamas, kai šių pajamų suma per mokestinį laikotarpį didesnė kaip 2 500 Eur.

3.3. Rekomendacijos kaip elgtis, kai yra siūlomas ar duodamas kyšis pateiktos jau minėto Antikorupcinės aplinkos viešajame sektoriuje kūrimo ir įgyvendinimo vadovo[6] 16.13 skyriuje

---

[4] Prieiga per internetą: http://www.stt.lt/documents/korupcijos_prevencija_2017/AAV_A4_LTversija.pdf

[5] Prieiga per internetą: https://www.vmi.lt/cms/web/kmdb/1.4.8.6/-/asset_publisher/0OhS/content/kurias-gautas-dovanas-gyventojas-privalo-deklaruoti-/10174?redirect=https%3A%2F%2Fwww.vmi.lt%2Fcms%2Fweb%2Fkmdb%2F1.4.8.6%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_0OhS%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_count%3D1

[6] Prieiga per internetą: http://www.stt.lt/documents/korupcijos_prevencija_2017/AAV_A4_LTversija.pdf

„Atmintinė valstybės tarnautojams ar jiems prilygintiems asmenims, kai jiems yra siūlomas ar duodamas kyšis“.

Tikimės, kad pateikta nuomonė padės mažinant korupcijos rizikos veiksnius sveikatos apsaugos sektoriuje bei prisidės prie Nacionalinės kovos su korupcija programos 2015-2025 m. tikslo – didinti skaidrumą, mažinti ir šalinti korupcijos pasireiškimo galimybes sveikatos priežiūros įstaigose.

Direktoriaus pavaduotojas Egidijus Radzevičius

Mantas Žemaitis, tel. (8 706) 62 754, el. p. mantas.zemaitis@stt.lt